

SUOMEN KIELEN PILKUTUKSEN LOGIIKKA

1. Lauseen tunnusmerkki on persoonassa taipuva verbi (*paljastaa, muokkaavat, esitetään*).
2. Yksi virke voi koostua useasta lauseesta.
3. Pääsääntöisesti lauseet erotetaan toisistaan pilkulla.
4. Pää- ja sivulauseen suhde vaikuttaa siihen, tuleeko pilkku vai ei.
5. Alistaisuutta osoittavat alistuskonjunktiot *että, jotta, koska, kun, jos, vaikka, kuin* jne. Alistaisia lauseita ovat myös relatiivilauseet (esim. *joka, mikä*) sekä alisteiset kysymyslauseet, jotka useimmiten alkavat kysymyssanalla.
6. Rinnasteisuutta osoittavat rinnastuskonjunktiot *ja, tai, vai, sekä, -kä, sekä – että, eli, joko – tai* (mutta, vaan).
7. Lauseenvastikkeita ei eroteta pilkulla, koska suomen lauseopin logiikan mukaan ne eivät ole lauseita (vaan niiden vastikkeita). Samasta syystä myöskään lauseen tai virkkeen alussa olevia kommentti-ilmauksia (esim. *ensinnäkin*) ei eroteta pilkulla.

Pääsäännön mukaan lauseet erotetaan toisistaan pilkulla.

1. Kaksi rinnasteista päälausetta:

PÄÄLAUSE Mäkinen *on* tunnetun vähäpuheinen,

PÄÄLAUSE **eikä** hän *osaa* vakuutella.

Poikkeus pääsääntöön: Jos rinnasteisilla päälauseilla on yhteinen lauseenosa ja niitä yhdistää rinnastuskonjunktio, pilkkua ei käytetä:

YHTEINEN

LAUSEENOSA Verbaalisessa kommunikaatiossa oppilas

PÄÄLAUSE *on* opettajan mukaan **joko** hiljaa

PÄÄLAUSE **tai** *erehtyy* toistuvasti sananvalinnoissaan.

YHTEINEN

LAUSEENOSA Mäkinen

PÄÄLAUSE *on* tunnetun vähäpuheinen

PÄÄLAUSE **eikä** *osaa* valehdella.

2. Päälause ja sivulause:

PÄÄLAUSE Smithin (2017) mukaan erilaiset kulttuuriset tekstit *muokkaavat* ideaalimaskuliinisuuden kuvia vaikuttamalla ainakin tiedostamatta siihen,

SIVULAUSE **minkälaisia** rooleja miehelle *kuvitellaan*.

3. Useita lauseita:

– päälause ja kaksi sivulausetta:

PÄÄLAUSE Kysymyksessä *on* mies,

SIVULAUSE **joka** *murahtelee* viidakkoon silloinkin,

SIVULAUSE **kun** *kaivattaisiin* läheisyyttä: rakkauden, tunteiden tai katumuksen sanoja.

– kaksi päälausetta ja sivulause:

PÄÄLAUSE Sukupuoli *on* eräs tekijä,

SIVULAUSE **joka** *määrittää* kielen ilmaisutapoja,

PÄÄLAUSE **ja** näin esimerkiksi maskuliinisuutta *voidaan tarkastella* ilmaisujen kautta.

Poikkeus pääsääntöön: Jos sivulauseet ovat rinnasteisia ja niitä yhdistää rinnastuskonjunktio, pilkkua ei käytetä:

PÄÄLAUSE Nauhoitus *paljastaa*,

SIVULAUSE **että** vuorovaikutus yleisön kanssa *on* mutkatonta

SIVULAUSE **ja [että]** esitykset *sisältävät* aina jonkin verran hetkessä syntyvää variaatiota.

4. Lauseenvastikkeita ei eroteta pilkulla:
Paula Havaste (1998) *on todennut* viidakon kuninkaan myyt-
tistä miesidentiteettiä käsittelevässä tutkimuksessaan Tarza-
nin ja Janen kommunikaatio-ongelmien **syntyvän** Tarzanin
verbaalisesta kömpelyydestä.
5. Hyvin lyhyitä lauseita ei eroteta pilkulla. Esimerkiksi: Tule
jos ehdit.

LUKU 8

Hyvä tieteellinen kielenkäyttö

Tutkiva työ ja siitä raportointi on sekä retorinen että sosiaalinen prosessi. Tutkija on jatkuvassa vuorovaikutuksessa aikaisemman tieteellisen kirjallisuuden kanssa. Aikaisempi tutkimus muodostaa pohjan sille, mitä tutkija alkaa tarkastella, miten hän hahmottaa tutkimusongelman ja millaista tietoa hän omassa työssään käyttää.

Niin lukijat kuin kirjoittajat mieltävät tieteellisen tekstin usein monimutkaiseksi. Erityisesti ulkopuolisesta lukijasta tieteellinen teksti voikin tuntua vaikeaselkoiselta. Moni tärkeä tutkimustulos tai yhteiskunnallisesti painava puheenvuoro saattaa jäädä pimentoon juuri siksi, että tieteellinen teksti voi olla vaikeaselkoista valistuneellekin lukijalle. Tutkivaa työtä tekeväälle taas tieteellisen tekstin kirjoittaminen voi muodostua kompastuskiveksi.

Tutkimusraportointi on pitkälti viestintää, joten kielenkäytöstä tulee raportoinnissa oleellinen työväline. Teksti ja sen tyyli määräytyvät lähinnä tekstin tehtävän mukaan. Kun kirjoitetaan tutkimuksesta, käytetään tieteelliselle tekstille ominaista hyvää kirjakieltä. Tieteellisen tekstin tyyli noudattaa onnistuessaan sekä hyvän kirjakielen ja sujuvan tekstin ihanteita että kullekin tieteenalalle ominaista tapaa ilmaista asioita. Hyvän kirjakielen ja tekstin ihanteisiin kuuluvat muun muassa sidoksisuus, virheettömät rakenteet ja korrekki oikeinkirjoitus. Tieteellisessä tekstissä esimerkiksi onnistunut sananvalinta ja abstraktiotaso luovat täsmällisyyttä. On esimerkiksi osuvampaa sanoa *Hanke perustuu...* kuin *Hanke lähtee liikkeelle...* Hyvä tieteellinen kielenkäyttö